

KOMPETENCJE SPOŁECZNE DZIECI W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Materiały merytoryczne, scenariusze i karty pracy

Spis treści

1. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci – opis obszaru podstawy programowej	5
Charakterystyka rozwoju wskazanych umiejętności dziecka przedszkolnego w poszczególnych latach	7
2. Rola nauczyciela w kształtowaniu postaw społecznych w przedszkolu	16
3. Normy i zasady życia społecznego w przedszkolu, czyli jak kształtować relacje społeczne w grupie	25
4. Zachowania prospołeczne i aspołeczne przedszkolaka	35
W jaki sposób kształcić i wzmacniać zachowania prospołeczne?	37
Zachowania aspołeczne	37
5. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci – materiały do realizacji zajęć	39
5.1. „Patrzę na ciebie, gdy do mnie mówisz!” – scenariusz dla dzieci 3-letnich (obszar 1.1 podstawy programowej)	39
5.2. „Czy mogę pożyczyć kredki?” – scenariusz zajęć dla dzieci 6-letnich (obszar 1.1 podstawy programowej)	41
5.3. „Mały dżentelmen łakomczuszek” – scenariusz zajęć dla dzieci 3- i 4-letnich (obszar 1.2 podstawy programowej)	44
5.4. „Układamy Kodeks starszaka” – scenariusz dla dzieci 6-letnich (obszar 1.2 podstawy programowej)	47
5.5. „Zabawa piłką” – scenariusz zajęć dla dzieci 6-letnich (obszar 1.3 podstawy programowej)	49
5.6. „Czyja zabawka jest ładniejsza?” – scenariusz zajęć dla dzieci 3-letnich (obszar 1.4 podstawy programowej)	52
5.7. „Warsztaty z przedstawiania się” – scenariusz dla dzieci 3- i 4-letnich (obszar 1.5 podstawy programowej)	54
5.8. „Bezpieczne i udane wakacje” – scenariusz dla dzieci 5-letnich (obszar 1.5 podstawy programowej)	57
Załączniki	59

1. Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci – opis obszaru podstawy programowej

Obszar 1 podstawy programowej wychowania przedszkolnego (Kształtowanie umiejętności społecznych dzieci: porozumiewanie się z dorosłymi i dziećmi, zgodne funkcjonowanie w zabawie i w sytuacjach zadaniowych) zawiera opis pięciu umiejętności, których opanowaniem powinno wykazać się dziecko kończące edukację przedszkolną, tj.:

1. Dziecko obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują; grzecznie zwraca się do innych w domu, w przedszkolu, na ulicy.
2. Dziecko przestrzega reguł obowiązujących w społeczności dziecięcej (stara się współdziałać w zabawach i w sytuacjach zadaniowych) oraz w świecie dorosłych.
3. Dziecko w miarę samodzielnie radzi sobie w sytuacjach życiowych i próbuje przewidywać skutki swoich zachowań.
4. Dziecko wie, że nie należy chwalić się bogactwem i nie należy dokuczać dzieciom, które wychowują się w trudniejszych warunkach, a także, że nie należy wyszydzać i szykanować innych.
5. Dziecko umie się przedstawić: podaje swoje imię, nazwisko i adres zamieszkania; wie, komu można podawać takie informacje.

Obszar 1 podstawy programowej wychowania przedszkolnego

Przekroczenie progu przedszkola jest dla dziecka niezwykłym przełomem w jego życiu. Zaczynają go obejmować nowe powinności, musi dostosować się do nowych reguł panujących w odmiennym otoczeniu niż środowisko rodzinne. Dla wielu dzieci dom rodzinny jest miejscem, w którym dziecko jest najważniejszą osobą. Tymczasem w przedszkolu dziecko staje się jedną z wielu osób, która musi w każdej sytuacji respektować prawa innych. W nowym miejscu gwałtownie wzrasta liczba kontaktów z rówieśnikami, których wielkiej potrzeby małe dziecko jeszcze nie odczuwa. Dla niego ważny jest kontakt z osobą dorosłą, nauczycielem, który ma ograniczone możliwości prowadzenia rozmów i wyłącznego zajmowania się nim, z racji sprawowania opieki nad dużą grupą dzieci.

Dla malucha jest to szczególnie trudny okres w życiu. Niemniej jednak to właśnie przedszkole jest tym miejscem, w którym dzieci mają możliwość zapoznawania się z zasadami funkcjonowania w grupie rówieśniczej, z zasadami współpracy z dorosłymi i kolegami, mają możliwość nawiązywania coraz bardziej rozbudowanych relacji. Ważna jest przy tym współpraca z domem rodzinnym, polegająca na ujednoliceniu oczekiwań w stosunku do dziecka i konsekwentnym przestrzeganiu tych zasad zarówno w przedszkolu,

Problemy społeczne dziecka przedszkolnego

jak i w domu. System norm regulujących współżycie w obu środowiskach powinien być zbieżny, aby ułatwić dziecku funkcjonowanie w środowisku społecznym.

*Rola współpracy
przedszkola i domu
rodzinnego dziecka*

Tylko takie podejście może zagwarantować, że dziecko z upływem czasu przebywania w środowisku przedszkolnym, wspomagane przez dom rodzinny, będzie prezentowało określony poziom umiejętności społecznych, który pozwoli mu prawidłowo funkcjonować w różnych sytuacjach interpersonalnych, z rozumieniem swoich obowiązków i praw jako członka grup społecznych.

Sfera kompetencji społecznych dzieci nie jest łatwa do rozwijania, dlatego powinna być w sposób szczególny potraktowana w procesie wychowawczo-dydaktycznym organizowanym w przedszkolu.

Charakterystyka rozwoju wskazanych umiejętności dziecka przedszkolnego w poszczególnych latach

1. Dziecko obdarza uwagę dzieci i dorosłych, aby rozumieć to, co mówią i czego oczekują; grzecznie zwraca się do innych w domu, w przedszkolu, na ulicy

Jakość komunikacji z otoczeniem społecznym stanowi podstawę nawiązywanych relacji. Słuchanie tego, co mówią inni, aby móc poznawać świat, a przy okazji rozumieć ich punkt widzenia, pozwala dziecku rozpoznawać także ich oczekiwania. Na początku odnoszą się one do oczekiwań spełniania przez dziecko „roli przedszkolaka”, w którą wpisane jest przestrzeganie wprowadzonych reguł zachowania względem otaczających je osób, zarówno rówieśników, jak i dorosłych. Elementem tych oczekiwań jest przestrzeganie podstawowych zasad *savoir-vivre*'u dotyczących stosowania zwrotów grzecznościowych w różnych sytuacjach, zarówno tych mających miejsce w przedszkolu, jak i poza nim.

Komunikacja z otoczeniem i stosowanie zwrotów grzecznościowych

3 Dziecko trzyletnie:

Trzylatkowi nie jest łatwo skupić przez dłuższy czas uwagi na tym, co mówią inni. Wynika to generalnie z uwarunkowań dotyczących procesów uwagi i pamięci. Dlatego komunikaty, informacje, polecenia kierowane do maluchów nie mogą być rozbudowane, a przekaz powinien być nacechowany prostym i zrozumiałym dla dziecka językiem. Maluch przestępujący próg przedszkola zwykle posługuje się prostymi zwrotami grzecznościowymi typu: „dzień dobry”, „dziękuję”. Wymaga jednak ustawicznego przypominania o konieczności ich stosowania.

Rozwój umiejętności komunikacyjnych u dzieci przedszkolnych

4 Dziecko czteroletnie:

U czterolatka uwaga ma wciąż charakter mimowolny, co oznacza, że skupia się najczęściej na bodźcach silnych i atrakcyjnych dla niego samego. Przestrzeganie zasady grzecznego odnoszenia się do innych wymaga nie tylko zachęcania, ale sprecyzowanego systemu motywowania. Podnoszenie walorów tych dzieci, które nie mają trudności z mówieniem: „przepraszam, dziękuję” itp. jest doskonałym sposobem na to, aby stały się wzorem do naśladowania dla innych dzieci. Przypominanie o zwrotach grzecznościowych jest wciąż jeszcze wpisane w codzienną pracę dorosłych.

5 Dziecko pięcioletnie:

Dziecko pięcioletnie – to już powoli dobry odbiorca tego, co mówią inni. Chętnie słucha, chętnie uczestniczy we wszelkiego rodzaju dyskusjach. Kolejny rok uczęszczania do przedszkola jest to czas, w którym dziecko powinno rozpoznawać oczekiwania innych wobec jego zachowań, postępowania.